

Zaterdag 13 maart 1915 – ochtendeditie

Parijs, 12 maart. Officieel bericht van vanmiddag:

Twee divisies van het Belgische leger zijn op verschillende punten van 400 tot 500 meter opgeschoten, met name in de richting van Schoorbakke (ten zuiden van Ieper).

De Engelse bladen hebben weer een brief van “de ooggetuige” in het Britse hoofdkwartier in Noord-Frankrijk. Daarin wordt ook de vraag behandeld, of er in het Duitse leger in Frankrijk en Vlaanderen werkelijk een geest van verslapping en demoralisatie is gevaren. Hij schrijft daarover:

“Het is waar, dat de verklaringen van enkele Duitse krijgsgevangenen nu en dan de indruk hebben gegeven, dat in de gelederen van de vijand de uiterste mismoedigheid heerst, dat een groot aantal Duitsers enkel van deserteren wordt teruggehouden door de vrees voor hun officieren, dat er officieren zijn die geweigerd hebben hun manschappen bij de aanval vóór te gaan, dat gebruik wordt gemaakt van machinegeweren en revolvers als de enige werkelijk overtuigende middelen om de soldaten ertoe te krijgen, voorwaarts te gaan.

Nu is er mogelijk een grond van waarheid voor al die beweringen. In alle legers is er grote verscheidenheid in de waarde der verschillende troependelen; en in het bijzonder geldt dit in het huidige stadium van de oorlog, nu vele slechts half gedrilde troepen worden gebezigd voor een methode van strijden, die het uiterste vergt van de individuen.

De naakte waarheid is, dat ofschoon het effectief van de vijand in het westen zeer verminderd is, vergeleken bij de sterkte die hij daar enkele maanden geleden bezat, en ofschoon onze macht is

toegenomen, de Duitsers er toch nog een enorme frontlengte bezet houden, terwijl zij tegelijkertijd in het oosten krijgsoperaties op grote schaal ten uitvoer brengen. Ten spijt van die reusachtige krachtsinspanningen, is er tot dusver nog geen verzwakking zichtbaar in het moreel van de Duitse troepen, over het algemeen genomen.

En ook is het, indien wij ons slechts in zijn plaats stellen, duidelijk dat er tot dusver nog geen aanleiding is voor een buitenmate dapper, vastberaden en goed georganiseerd leger als dat der Duitsers, zich ontmoedigd te gevoelen.

De keizer kan naar keuze zijn triomfale intocht aan het hoofd van zijn troepen houden in een Russische, een Belgische of een Franse stad. De Duitsers vechten in het land van de vijand, dat geruïneerd en verwoest is door de doortocht van hun legers. De leugens, die zij van hun meerderen te horen krijgen, de berichten over hun overwinningen in de Duitse bladen, dat alles heeft een atmosfeer van absolute illusie verwekt.”

De “ooggetuige” borduurt op dit thema nog wat voort en betooft dat de civiele bevolking in Duitsland – zomin als het leger – het geloof in het eindsucces heeft opgeheven, al is het waar dat economische druk wel degelijk zijn invloed heeft doen gevoelen op de Duitse burgerij, en er enige ontzuivering is ingetreden, vergeleken bij de eerste weken van de oorlog.

Uit het dagboek van Stijn Streuvels.

In ons vorig ochtendblad hebben wij melding gemaakt van het bij de uitgevers Veen te Amsterdam als boek verschenen dagboek van de Vlaamse schrijver Streuvels, lopende over de maand augustus. Men zendt ons thans de eerste nummers toe van een nieuw Vlaams dagblad, De Vlaamsche Post, die te Gent uitkomt, en daarin treffen

wij als feuilleton een vervolg aan van het “dagboek”. Wij veroorloven ons uit de Vlaamse Post dat gedeelte van Streuvels’ dagboek over te nemen, waarin hij beschrijft hoe hij inkwartiering krijgt van Duitse officieren. Het leek ons zeer belangwekkend te weten hoe een vaderlander, en dan een schrijver als Streuvels, reageert op deze uiterst moeilijke verhouding: de vijanden van het land, hen, die behoren tot de legerscharen, die verwoestend over het Belgische gebied zijn getrokken, te moeten ontvangen in eigen huis, aan eigen dis en haard.

Streuvels heeft over die “inkwartiering”, welke op 14 november begon, het volgende opgetekend:

Ik ga maar naar huis voor alle zekerheid en om het dienstmeisje gerust te stellen. Pas aangekomen, wordt er geklopt en een lange kerel meldt zich aan in het gedacht dat hij bij de burgemeester binnenkomt. Hij spreekt tamelijk goed Frans en vraagt of ik een kamer heb waar men kan zitten. De huiskamer bevalt hem uitstekend. Hij vraagt of er slaapkamers zijn; ik toon er hem drie. Hij vraagt wat wij te eten hebben en bestelt tegen 3 uur een diner en tegen 8 uur een souper. Alles wordt afgesproken en geregeld op uiterst beleefde en gemanierde toon, met telkens er iets van het gevraagde dat toegestaan wordt, een voorkomend: grossartig, das ist grossartig von ihn! Ik merk echter dat die adjudant wat veeleisend wordt, omdat hij alles zomaar voor het bestellen verkrijgt. Hij waagt het naar champagne te informeren! Dringt echter niet aan als hij hoort dat ik er zoveel luxe niet op nahoud. Intussen loopt het hof vol soldaten die hun paarden zoeken te stallen in het hoenderhok en de schuur! Het is ineens de overrompeling en het werkmeisje mag aan de bezigheid om eten klaar te maken, want de schaffmeister heeft er vooral op gedrukt dat er moest soep zijn, groenten, hoenders, enz., al dingen die veel werk vragen om te bereiden.

De adjudant moet zijn overheden medegedeeld hebben wat hij als logé bij mij heeft ontdekt, want zij komen binnen, wrijven zich de handen en groeten vriendelijk. Zij gaan zich verversen op hun slaapkamer en komen beneden ontdaan van hun laarzen en mantels, met de witte kousen boven de beenderlingen van hun rijbroek getrokken, op hun pantoffels en zij strekken zich uit in een zetel bij de gloeiende kachel, want zij zijn verkild, nat en vermoeid. Daar gebeurt de kennismaking en nu zij gewaar worden dat ik Duits versta, gaat het ineens veel vertrouwelijker.

Die mannen voelen zich thuis en zijn vooral tevreden dat zij zich goed kunnen uitrusten en voor het eerst, sedert drie maanden, zullen zij een bed hebben om in te slapen, hoewel het geen volle nacht zal duren, want zij verklaren om 3 uur te moeten opstaan en om 4 uur te moeten vertrekken! Onder het gesprek merk ik dat het uiterst voorname en vooral sympathieke mensen zijn die ik voorhanden heb. Bij geen enkele is er iets van het verwaande dat het uitzicht van veel militaire overheden zo onverdraaglijk maakt. Er is een kapitein, gemoedelijke man van rond de veertig, die fel gesteld schijnt op gemakkelijke omgang en in niets brutaal is, die zijn onderdanen behandelt als kameraden en met zijn fijn meisjesstemmetje en de glimlach die voortdurend in zijn baard speelt, geen indruk maakt dat men een man voorheeft, gewend bevelen te geven. De adjudant is het type van de moderne beschaafde Duitse jongheer. Groot, kloek, lang op de benen, met uitgetrokken hals op neerschietende schouders. Glad geschoren kop en gelaat. Tot in de puntjes verzorgd in alles wat zijn persoon betreft, met iets vrouwelijks in de voorzichtige beweging en gebaren, hetgeen fel afsteekt bij zulk een stevig uitgegroeide kerel! Zijn geluid ook is niet in overeenstemming met zijn postuur, - er ligt iets gemaakt vleiends in en hij spreekt Frans met de toppen van zijn lippen. Ik merk nog zijn verbazing toen hij met zijn Frans geen weg kon bij het dienstmeisje – “Was spreken die

dann?!” als zij geen Duits of geen Frans verstaat, wil hij zeggen en hij scheen niet te weten dat er mensen zijn die niets dan Vlaams kennen.

Nummer drie is een officier, jonge edelman, luchtige, losse kerel, met een wreed litteken in de wang, die maar aanstonds inlichtingen vraagt over jacht en wild en die denkt dat ik hem even gauw ga vergezellen om hazen en fazanten te schieten! Op mijn verklaring dat ik zijn uitnodiging beschouw als een valstrik om mij gevangen te nemen, met mijn geweer, schiet hij in een hartelijke lach en hij betreurt het oprecht dat de wapens hier verboden zijn en ingeleverd.

Er zijn nog twee andere officieren en ook een “Oberarzt”. Die dokter vooral is een stille, ingekeerde kerel, waarmee men zich dadelijk vertrouwd voelt, een Hamlet-type met geschoren kop en jonge baard en goedmoedig nadenkende ogen die kijken door enorme, ronde brilglazen.

Ik had al zoveel nagedacht op de mogelijkheid om Duitse soldaten in huis te krijgen en hoe ik het maken zou. Ik was er met weerzin op gesteld en gereed om bij de minste onvriendelijkheid hun heel het boeltje over te laten en er liever zelf van onder te trekken. En nu ze er zijn, word ik niets van die weerzin gewaar. Vriendschap is een gevoel dat men niet opdringt, maar ook niet verbiedt, men ondergaat het door de spontane indruk die de mensen maken op uw gemoed. En de indruk hier is uiterst gematigd; er is geen opdringerig vertoon van voorkomendheid of aanstellerige beleefdheid of parade. Men krijgt het gevoel mensen in huis te hebben die de toestanden nemen gelijk ze zijn, niemand zoeken last aan te doen en uiterst tevreden zijn om eens van de huiselijke gezelligheid te kunnen genieten.

Aan geen enkel woord of gebaar kan men merken dat zij eisen hetgeen zij genieten of dat het de gastheer opgelegd is hen goed te

ontvangen. Integendeel, zij tonen zich voorkomend en dankbaar bij hetgeen zij gebruiken.

Hat was mijn voornemen hen alleen te laten om elders wat rond te zien, want in een half uur tijd was heel het huis als een herberg, met aanhoudend geloop van oppassers en sergeanten die bevelen kwamen ontvangen. De kapitein echter gaf zijn wens te kennen dat ik met hen aan tafel zou zitten en hij vroeg om de koffie opgediend te krijgen in mijn werkplaats en aan het brede raam van het heerlijke uitzicht te kunnen genieten. Wij spreken over reizen, over Duitse steden en musea, over kunst en niet over de oorlog. Alles wat ik te weten krijg, is dat zij sedert de 2e augustus in België gekomen zijn en behoren tot het 1e bataljon, 2e regiment, 2e cavaleriedivisie, 1e legerkorps en deel uitmaken van het 2e eskadron Brandenburgse dragonders, dat zij heel de veldtocht hebben meegemaakt over Luik, Leuven, Dendermonde en daarna in Frankrijk tot bij Compiègne gingen en nu langs Rijsel, Roubaix naar hier afgezakt, om te vertrekken ... misschien naar Rusland!

Over hun ontmoetingen met de Franse burgerzin vertellen zij menige gebeurtenis. En als reden van hun aftocht geven zij de volgende uitleg: de ruitery vormde vroeger altijd de uiterste einden van het front, daar het front zich nu uitstrekt tot tegen de zee, is er langs die kant geen ruitery meer te gebruiken en daarom worden zij weggeroepen.

Onder het spreken word ik nog gewaar dat zij allen goed op de hoogte zijn van de Duitse letterkunde en ook van de Franse. De Oberarzt heeft zelfs verschillende jaren in Parijs gestudeerd. Met gretige handen vallen zij op mijn bibliotheek en zoeken er elk hun gading uit van hetgeen ze wensen mee te nemen naar bed. 's Avonds keren zij weer in de huiskamer om er te eten, en nu zij er de piano ontdekt hebben blijkt het dat er onder hen twee goede muzikanten

zijn die hun hart willen ophalen om muziek te maken. Na het eten gelijkt de kamer een militaire club, waar elk doet wat hem lust; er wordt gerookt, gepraat, piano gespeeld, gelezen, tot laat in de avond. Wat er op het dorp omgaat, weet ik niet, maar ik kan veronderstellen dat er drukke beweging is, te oordelen naar hetgeen hier in huis over en weer loopt. Het is ten andere onmenselijk slecht weer, het regent en het waait en het is donker als in een pot. Telkens als een van mijn mannen het hoofd buiten steekt, komt hij gauw weer binnen en doet een spotspreuk naar aanleiding van hetgeen zij in de nacht zullen door te maken hebben. Het blijkt echter het minste van hun bekommernissen te zijn, want door lange gewoonte en oefening, zijn zij fatalist geworden en hebben die losse onverschilligheid verworven waarmee men zich zonder eigen wil overgeeft aan het bevel dat u treft. Het zijn ten andere geharde veldtochters, die zich nergens zorgen over maken. "Ons paard heeft vier poten!" zeggen zij, en het gedacht om nu enige weken in de trein door te brengen en ergens in Rusland of Oost-Pruisen de slag te hernemen, doet hen lachen. Intussen genieten zij van de gezelligheid als makkers die een pleziertocht maken. Dan werd opeens een heel jonge soldaat aangemeld die gans in zweet en natgeregend binnentreedt, een boek uit een tas haalt, en er een lange litanie uit voorleest. Daarop gaat eensklaps een luide jubelkreet. Men springt recht en zwaait de armen. De kapitein alleen blijft kalm zitten glimlachen. De reden waarom men zo blij gesteld is, heeft die jonge boodschapper hun gebracht, want nu is de aftocht, die op hedennacht om drie uur gesteld was, verdaagd tot in de namiddag drie uur! Nu zullen zij toch een volle nacht mogen slapen en het staat er dus niet nauw op om naar bed te gaan. Men leest of speelt of praat voort en men strekt zich behaaglijk uit bij het vuur met een verse kop koffie, tot het over 12 uur wordt en de oberarzt met twee officieren vertrekken naar het dorp waar zij hun bed gaan zoeken. De kapitein en zijn twee mannen nemen licht mee en hun boeken gaan naar boven.

Dat er geen wantrouwen meer bestaat bij de Duitse soldaten en er niet meer bedreigd wordt om iedereen “zu erschiessen”, kan ik van de mijne toch getuigen, want bij hun mantels en pinhelm, aan de kapstok onder de trap, hangen ook hun degens en revolvers en het wordt aan mij overgelaten of ik heb in de nacht met hun eigen wapens wil gaan vermoorden! Voor mannen die beweren de burgers te hebben zien schieten op soldaten te Visé en te Leuven is zulk vertrouwen nogal gewaagd! Aan de twee hofpoorten echter staat een wacht. Het is dus langs buiten dat het kwaad verwacht wordt, en niet van binnen! Het is de eerste keer dat mijn woning die militaire eer te beurt valt zo bewaakt te worden en ik mag vannacht op mijn twee oren slapen. Er zal mij geen kwaad geschieden.

Voor de eerste keer dat ik Duitse soldaten in huis heb, mag ik mij niet beklagen. Ik had mij aan slechter verwacht en ik vind mij inderdaad in hun voordeel bedrogen. Ik heb geen enkel ruw woord gehoord of enige onwelvoeglijkheid, ook geen schunnige of maar dubbelzinnige spreuken. Zij gedragen zich los en lustig, zonder uitbundigheid; eten en drinken goed, doch zonder overdaad en de kapitein heeft de wonder voorkomende manier om telkens hij zijn glas opheft om te drinken, met een glimlach en een lichte buiging de gastheer te groeten! Zij nemen alles in acht om er de illusie in te houden alsof het vrienden waren die een aangeboden gastvrijheid genieten en zetten nergens een voet, of steken nergens de hand aan zonder toestemming te vragen.

In het geheel is zulk een aanval van militairen minder te ontzien dan men wel zou verwachten, ware het niet dat de wetten der huiselijke economie en het oorlogsregime er fel door geschokt worden en alle voornemens van spaarzaamheid ermee onder de voeten getrapt! Er wordt in drie plaatsen fel gestookt, er branden vijf lampen en ontelbare kaarsen en lantaarns, alles wat in huis is komt te voorschijn en het blijft alles in de meeste wanorde liggen!

Nu dat de vrouw des huizes er niet is, wordt daar echter weinig zwaarigheid in gemaakt, alles komt wel in orde, en ten andere: het is oorlog!

15 november.

In de nacht zijn wij van alle ongevallen bevrijd gebleven. Heel vroeg echter is er in en rond het huis volle beweging. De helpers zijn reeds aan het werk en naarstig het tuig en de kleren aan het poetsen. Ik heb daarbij de gelegenheid na te gaan met hoeveel zorg en toewijding die knapen het goed van hun officieren verzorgen. Geen vrouw of dienstmeid die met zoveel handigheid en inzicht een man kan oppassen! De overheden houden het vrij lang uit in bed, de jonker alleen is er vroeg bij en met twee soldaten op jacht. In de voormiddag komt de adjudant eens nazien wat er deze middag op tafel zal komen. Daar ik hem echter voorhoud, dat heel mijn voorraad van de hele week gisteren verorberd werd, gaat hij zelf naar het dorp en naar de wagens van waar hij al het gerief en de eetwaren meebrengt, en ik word uitgenodigd aan mijn tafel van hun oorlogskost mee te eten. Ik hoef enkel de wijn te leveren voor het maal! Terwijl we bezig zijn, verschijnt opeens de kleine bode weer, met nieuwe orders. Op nieuw vreugdegeroep wordt de boodschap onthaald want het is alweer een verdaging. In plaats van om 3 uur, zal men om 10 uur 's avonds oprukken! Nu kunnen de officieren zich weer uitstrekken om gezellig de avond door te brengen; hetgeen hun deugd zal doen want het sneeuwt buiten en het waait, echt hondenweer!

Ik begin echter ongerust te worden en denk dat het spelletje met die bode tot in het oneindige kan herhaald worden! Ik heb wel weinig last met mijn gasten en wij zijn nog niet uitgepraat, maar ik zou nu toch wel willen dat het gedaan ware! De kapitein en zijn officieren beweren om het meest dat ze de beste herinneringen meedragen

van hun verblijf in huis, en de Oberarzt belooft zelfs, na de oorlog terug te keren om de kennismaking te voltrekken. “Als ik nog leef!” voegt hij er gelaten bij en hij haalt uit zijn zak een stuk verwrongen lood dat hem een schram langs de schouder gemaakt heeft en voortkwam van een bom die uit een vliegtuig geworpen was.

Door het donker hoor ik het getrappel der paarden die optrekken naar Anzegem. Het dorp keert weer in zijn rust.

Hier in huis ziet het er erg belabberd uit en er is een wanorde alsof de heksen er sabbat gehouden hadden. Ik voel me een beetje vreemd, weet niet wat aanvangen en blijf maar stil zitten mijmeren. Dat is nu dus mijn eerste ontmoeting met Duitse militairen en die ontmoeting heeft mij over veel dingen gerust gesteld. Dat zijn nu zes, zeven mensen, waarvan ik gisteren nog niet wist dat zij bestonden en nu zijn ze, met voorkomen, stemgeluid, uitdrukking, karakter en gebaren uitgebeeld in mijn gedacht voor altijd. Het zijn bovendien vijanden van het vaderland, zij zijn hier ongevraagd gekomen, hebben eten en slaapgelegenheid geëist en bij de eerste ontmoeting ontstaat er, in plaats van afkeer, iets als vriendschap.

We hebben elkaar bij het afscheid geluk gewenst met de belofte elkaar weer te zien. Wij hebben aan elkaar niets vijandelijks ontdekt en er is geen gevoel van afkeer ontstaan of van verachting. De zaak is: dat men de gevoelens door de indruk op mensen teweeg gebracht, niet opdringt of door vooropgezette regels of verordeningen aan banden legt, voor zover ten minste er geen verblindende rassenhaat in het spel is of ingewortelde wraakgevoelens. Die Duitse officieren hebben mij aangedaan hetgeen men ondervindt bij een gezellige ontmoeting met reisgenoten, door toeval bijeengekomen, met wie men vriendschappelijk omgaat omdat het fatsoenlijke mensen zijn met wie men kan praten; men oefent die vriendschap vooreerst uit welgemanierdheid, omdat men achting voelt voor elkaar en men

door gesprek over belangrijke zaken, aangenaam de tijd kan doorbrengen.

Men neemt afscheid van elkaar in de mening nooit meer iemand van het gezelschap terug te zien, maar men behoudt de aangename indruk van de kennismaking en men herdenkt met behagen de tijd die men gezellig heeft overgebracht. In de omstandigheden waarin ik me bevind, zijn die zes officieren mij van meer belang dan 100 van mijn medeburgers hier van het dorp, al moeten de eersten nog zozeer mijn vijanden heten en de laatste mijn vrienden! Ik zal niet nagaan of het zo hoort te zijn, ik bevestig alleen de blote uitkomst van mijn gevoel en voeg erbij: dat ik niet weet of verzekerd ben dat een ontmoeting in dezelfde voorwaarden met Fransen of Engelsen mij zoveel genoeg en zulke goede indruk zou nagelaten hebben; het hangt er natuurlijk van af welke personen men treft en ik had met Duitsers ook wel slechter kunnen varen. Ik denk maar aan die kolonel die te Heestert op een grote hofstede ingekwartierd was en de rijke boer behandelde als een knecht en de gemeente een boete oplegde omdat hij niet prinselijker gelogeed werd!

Het Bureau d'Information Belge meldt ons uit Havre:

Kolonel Albr. Langer, commandant van de Oostenrijkse mortierenafdeling, heeft in een interview, verschenen in de Neue Freie Presse enige allerbelangrijkste verklaringen afgelegd aangaande de deelneming van de Oostenrijkse motormortieren aan de krijgsv verrichtingen in België, verklaringen die bewijzen dat de Oostenrijkse legermacht reeds 12 dagen voordat de oorlog door Oostenrijk aan België was verklaard aan de krijgsv verrichting in Zuid-België deelnam.

“Onze batterijen motormortieren kwamen de 15e augustus te Keulen, verklaart kolonel Langer. In de nacht van 15 op 16 augustus

ontving ik daar het bevel van vertrek. Wij kwamen eerst te Verviers. Van daar vertrokken wij de 21e naar Namen, waar onze werkzaamheden een aanvang namen. Twee dagen later, om één uur 's namiddags, viel het eerste fort, dat van Cognelée, een uur later het tweede. Een mortier van 305 mm had het fort Cognelée, een van 420 mm het andere fort gebombardeerd. De 24e augustus was Namen in onze handen. De 27e vertrokken wij naar Maubeuge en namen er positie de 29e met de helft van onze batterijen, terwijl de andere helft op Givet aanrukte.”

Dit interview bevestigt, dat de Oostenrijkse batterijen reeds de 15^e augustus nabij de Belgische grens waren, de 16^e in België waren en van de 21^e tot de 24^e Namen beschoten. Oostenrijk heeft eerst de 28^e augustus de oorlog aan België verklaard en tot die datum bleef de Oostenrijkse gezant te Brussel.

In de gemeenten rondom Antwerpen heeft de Duitse militaire overheid de bevolking verwittigd dat zij eerstdaags troepen ter inkwartiering kan verwachten.

Zaterdag 13 maart 1915 – avondeditie

Parijs, 13 maart. Het avondcommuniqué meldt:

Ten oosten van Lombardsijde hebben wij, honderd meter voor onze loopgraven, een Duits veldwerk veroverd.

Berlijn, 13 maart. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier van heden:

Ten zuiden van Ieper zijn op zichzelf staande aanvallen der Engelsen zonder moeite afgeslagen.

In ons ochtendblad van 18 januari is een correspondentie uit Sluis opgenomen, aan het slot waarvan het volgende gezegd wordt:

“Maar tot wat een wreedheid de willekeur van sommige Duitse officieren kan leiden, vertelde mij zoeven de dokter uit een Nederlands plaatsje aan de grens. Gisteren kreeg de vrouw van de onderwijzer van Hoeke een miskraam. De Hollandse dokter praktiseert over dit gezin. Reeds eerder had hij deze vrouw in het kraambed bijgestaan. De onderwijzer verzocht de Duitse commandant om de medicus te mogen gaan halen, doch het werd hem geweigerd. De man smeekte; met vijf van zijn kinderen viel hij de officier te voet. Tevergeefs. En zonder medische hulp is deze gezonde jonge vrouw van 37 jaar moeten sterven. Men verbeelde zich de gemoedstoestand van deze vader, die met elf kinderen – van wie het oudste veertien jaar is – achterblijft.”

Naar aanleiding van dit bericht ontvangen wij thans van de heer C. H. Cremer, de Duitse consul te Amsterdam, een “protokoll”, waarin de burgemeester en de secretaris van Hoeke, de heren Eilleman en Cosyn, verklaren dat ons bericht “van grond ontbloot is”.

In het protokoll wordt voorts het volgende gezegd: “De vrouw van bedoelde leraar is volkomen gezond en niet gedurende oorlogstijd ziek geweest.

Valt iemand in de gemeente ziek, de naastbij wonende geneesheer van Heist mag geroepen worden en geneeskundige zorg verlenen. Anderzijds dient gemeld, dat de geneesheer van Westkapelle tegen alle gezonde reden in, naar Holland uitgeweken is, en dat een Duitse militaire geneesheer zich aldaar is komen vestigen, en elke namiddag kosteloze raadpleging verleent van 4 tot 5 uur in de namiddag, Duitse tijd.

De heer commandant van Westkapelle verklaart, dat tot heden niemand van Hoeke zijn tussenkomst om een geneesheer te bekomen, is komen inroepen. Het bezetten der grenzen is gericht tegen de Engelse bespieding, niet tegen de inwoners.

In de maand december is een vrouw van 40 jaar aan een dodelijke ziekte bezweken, na door de geneesheer van Heist verpleegd te zijn. De Duitse geneesheer geeft steeds de toestemming aan personen, die een heelkundige bewerking moeten ondergaan, om zich naar Brugge ter verpleging te begeven, zodat een doodsgevaar door gebrek aan medische hulp niet bestaat.”